

A FEJEZET TANULMÁNYAI ELÉ

FODOR PÉTER

Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, főigazgató

Hagyománnyá vált, hogy az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Könyvtár- és Információtudományi Intézete (ELTE BTK KITI) konferenciát rendez a könyvtárak társadalmi szerepvállalásáról, küldetésének folyamatos változásáról, megújulásáról. A könyvtári világ valóságos állapota, új kihívásai és az erre adott válaszok mind azt jelzik, hogy a kultúráközvetítés rendszerében továbbra is meghatározó szerepet vállalnak a bibliotékák. Feladatuk, szolgáltatásaik az utóbbi évtizedben és ma is jelentős mértékben és folyamatosan változnak.

Szembesülünk azzal, hogy a könyvtár olvasói, használói, látogatói, élethelyzettől, életkortól függően más-más elvárást fogalmaznak meg a könyvtárral szemben. Ezért egyidejűleg kell kiszolgálni az idősebb korosztályt és a virtuális világban magabiztosan eligazodó gyerekek, fiatalok, diákok, oktatók, kutatók, munkavállalók igényeit. Korábban úgy fogalmazhattunk, hogy korszerű könyvtárnak az tekinthető, amelyik képes a sokszínű könyvtárhasználók eltérő igényeit hagyományos és virtuális módon teljesíteni.

Az előadások alapján készült tanulmányok teljes áttekintést adnak azokról a területekről, ahol a könyvtár támogatása nélkülözhetetlen. Ilyen a tudományos megismerés, a szellemi javak megőrzése és hozzáférhetővé tétele, a hit és a hagyományok átörökítése, a művelődés és a közösségépítés, a gazdasági jólét megteremtése, az oktatás és a tanulás. A könyvtári terület fejlesztési irányairól, nemzeti könyvtárunk tervei és a nemzetközi könyvtáros szervezet stratégiája alapján kapunk képet.

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem fordító- és tolmácsképzéséhez kapcsolódóan az 1970-es évek elején jött létre a fordításelméleti tanszéki gyűjtemény. Az új tudományterület meghonosodásával és fejlődésével párhuzamosan gazdagodott a gyűjtemény, s könyvtárrá válva egyszerre szolgálta a tudományos kutatást, az oktatást és a tanulást. Tevékenységük révén mára a kutatás és a képzés bázisává, valódi szellemi műhellyé válhatott a tanszéki könyvtár. A tudomány művelése és az oktatás azonban megköveteli a könyvtár további folyamatos fejlesztését, hiszen a gyűjtemény minőségétől is függ, hogy a kutatások mennyiben tudnak a tudomány fő sodrához kapcsolódni. Ebben kimagasló szerepet töltöttek be az egyetemi oktatók, köztük *Klaudy Kinga* professzor.

A digitális kor a könyvtárak számára egyszerre jelent lehetőséget és megoldandó feladatokat. A társadalmi emlékezet megőrzése és az információs szükséglet kielégítése változatlanul a kiemelt feladatok közé tartozik. Számos dolog azonban megváltozott, mások az adatrögzítés, a megőrzés és a hozzáférés módjai, és mások az adathordozók. Az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) *Káldos János* által szakmailag vezetett fejleszt-

téseinek célja nemcsak az, hogy a könyvtár képes legyen megfelelni a digitális környezetnek, hanem hogy innovációval új értéket is teremtsen.

Amikor az emberi tudásról beszélünk, hajlamosak vagyunk meghatározónak látni a szigorú elvek szerint alakított tudományos ismereteket. De *Fehér Miklós* tanulmányának bizonyossága szerint – ahogy az ismeretszerzés, úgy a világról alkotott kép is igen változatos lehet. A különböző dokumentumokkal és közösségi szolgáltatásokkal a könyvtáraknak sokféle igénynek kell megfelelniük. Így a Könyvtári Intézetnek is összetett feladatai vannak.

Rambáb Mária hangsúlyozza, hogy a könyvtárak kulturális missziója nem támaszkodhat pusztán a saját gyűjteményére és nem állhat meg az épület kapujában. A *KönyvtárMozsi* program – mely széles körű összefogással válhatott valóra – elsősorban a kistélepüléseken élők művelődését és szórakozását szolgálja. A 2015 óta futó projekt egyik nagy eredménye, hogy a magyar filmművészet alkotásai eljutnak a közönségükhöz, a másik pedig az, hogy jelentősen megerősödött ebben a programban a résztvevő könyvtárak közösségépítő szerepe.

Az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem Könyvtára egyszerre látja el a tudomány művelésének, valamint a felsőfokú képzés és a tanulás támogatásának feladatát. Őrzője és átadója is a magyar neológia hagyományainak és szellemi örökségének. *Nagy János Ádám* felhívja a figyelmet, hogy e páratlan gyűjtemény számbavétele és föltárása igazi kihívást jelent a tudomány és a gyakorlat felől közelítő szakemberek számára egyaránt.

A magyar könyvtári kultúra ügyét szolgálja a 2011-ben indult a „*Könyvtár, ami összeköt – Kárpát-medencei fiatal magyar könyvtárosok együttműködése*” című évente sorra kerülő programsorozat. Ezen azok a környező országokban élő magyar könyvtárosok vehetnek részt, akik a Magyar Országgyűlés Elnöke által kiírt pályázaton erre ösztöndíjat nyertek. A könyvtárosok együttműködésének, tapasztalatcseréjének az a célja, hogy a nemzetpolitikai feladatokkal összhangban a könyvtárak minél hatékonyabban mutassák be a magyar kulturális örökséget – derül ki *Redl Károly* munkájából.

Az IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions – Könyvtári Egyesületek és Szervezetek Nemzetközi Szövetsége) a világ legnagyobb és legbefolyásosabb könyvtáros szervezete küldetéséhez és alapértékeihez híven, erősíteni kívánja a könyvtárak társadalomban betöltött szerepét, fejleszteni az információ- és a tudásközvetítésben végzett munkáját, s támogatni a kulturális örökség megőrzésében és átadásában vállalt feladataikat. Ezek a célok csak a hazai és a nemzetközi szervezetekkel és intézményekkel való szoros együttműködéssel, továbbá jól kiépített kapcsolatrendszer révén valósíthatók meg. Az IFLA súlyt helyez olyan normatív dokumentumok – mint pl. a stratégiai terv, a trendtanulmányok és a szakmai irányelvek – kidolgozására, melyek előmozdítják a könyvtárak ügyét. *Barátné Hajdu Ágnes* – aki immár másodszor is megválasztott tagja az IFLA legmagasabb szintű vezetésének (Governing Board) – első kézből számol be az aktualitásokról.

A FEJEZET TANULMÁNYAI ELÉ

A pénzügyi tudatosság előmozdítására indított, jelenleg is zajló magyarországi projekteknek számos kapcsolódási pontja van az ELTE könyvtártudományi oktatási programjaival, a képzési és kimeneti követelményekkel (KKK). A *Kiszl Péter* által vezetett Könyvtár- és Információtudományi Intézet modellértékű kezdeményezései egyrészt elő kívánják mozdítani, illetve elmélyíteni a könyvtárak és a gazdasági szektor kapcsolatát, másrészt erősíteni a könyvtárosok szerepét a vállalkozások fejlesztésében. A jövő könyvtárvezetőinek pedig olyan gazdálkodási és forrásszerzési kompetenciákat átadni, melyek egyre inkább nélkülözhetetlenek a közgyűjtemények hatékony működtetésében.

Az oktatás és a tanulás támogatása mindig a könyvtárak alapfeladata közé tartozott. Az oktatás, a formális képzésben való részvétel azonban csak a XX. század végére vált a könyvtárakkal szembeni követelménnyé. *Csiké Tibor* részletesen kifejti, hogy az oktató könyvtár ma már jelen van a képzés valamennyi szintjén az óvodai neveléstől a doktori képzésig, a könyvtártudományi képzésben pedig önálló szak keretében folyik a könyvtárostanárok felkészítése.

Remélem, hogy a konferencián elhangzott előadások kötetbe szerkesztve hozzájárulnak a továbbgondoláshoz, új kérdések felvetéséhez, mintegy megelőlegezve a következő eszmecseréket.